

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincat
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de C.H.O.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
 ISSN-L 2734 -6889

Historicul și eroul său

Neculai Moghior (20 februarie 1947, Comănești, județul Bacău-6 septembrie 2019, București), istoric, arheolog, cercetător, membru fondator al Asociației cultural-științifice „Dimitrie Ghika” din Comănești. Din toamna anului 1972 - după absolvirea Facultății de Istorie a Universității București, secția Istorie Veche și Arheologie - și până la pensionare, în 2011, a fost angajat ca muzeograf, mai apoi ca șef secție Documentare, la Muzeul Militar Central din București (Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I” de azi). Între anii 1978 și 1986, a realizat o serie de studii și cercetări pe

mai multe șantiere arheologice din țară, printre care cetatea dacică de la Polovragi (Gorj), fortificațiile romane de la Romula (Olt), Arutela, Copăceni, Rădăcinești și Titești (Vâlcea), Tia Mare (Olt) și a inițiat săpăturile arheologice la cetatea romano-bizantină de la Nufăru-Ilgani (Tulcea), rezultatele fiind publicate în revistele de specialitate. Din 1986, s-a specializat și în domeniul istoriei aeronauticii, fiind proiectant și realizator al secției de Aviație a Muzeul Militar Central din București (1988). A fost membru fondator și secretar general al Asociației Române pentru Propaganda și Istoria Aeronauticii (1990) și expert acreditat de către Ministerul Culturii și Cultelor pentru istorie și tehnică militară. A publicat și îngrijit peste 15 lucrări de cercetare istorică, majoritatea în colaborare, începând cu *Al treilea mareșal al României. Ion Antonescu. Începutul carierei militare (1892-1919)* (1993), *Ferdinand I. Cuvânt pentru întregirea neamului românesc* (1994), *Institutul de Medicină Aeronautică - 75 de ani în slujba aripilor românești* (1996) ș.a.m.d., până la *In memoriam - Regele Ferdinand I* (2007), nu în ultimul rând, *Ferdinand I, regele întregitor de țară* (2011), *Regele Ferdinand I: cuvânt pentru unirea neamului românesc: o poveste adevărată: Basarabia 1918* (2018) ș.a.

Îndrăgindu-l pe regele Ferdinand I pentru că a reușit să-și depășească și să subordoneze condiția sa umană, să biruie sentimentele personale de părinte și să pună interesele țării mai presus de orice, Neculai Moghior surprinde și comentează aspectele esențiale, caracteristice epocii în care a încadrat memorabilele pilde oferite de suveran împletite cu simțul datoriei, de la discursul oficial până la fapta mărunță a aceluia care trudea la pâinea cea de toate zilele. Creația originală a autorului sporește cu această frumoasă lucrare - postumă - care încoronează și laudabila sa muncă, precum aureolează și viața regelui tuturor românilor.

Constantin Moșincat

Pe 20 februarie, prietenul Neculae Moghior, dacă nu se muta la Domnul, ar fi împlinit 74 de ani. Odihnească-se în Pace!
 Amintire eternă!

În loc de cuvânt-înainte

Neculai Moghior

FERDINAND I

REGELE TUTUROR ROMÂNILOR

o poveste adevărată

Editura Favorit

„Ferdinand I va rămâne mare rege, întâiul mare cetățean, cel dintâi mare soldat și mare șef de oaste. Ferdinand I va rămâne în istorie: Regele cel Leal, Întregitorul de Țară, Marele Erou Național. A iubit țara pentru care s-a jertfit. [...] Istoria va spune că Ferdinand I al României a fost un rege foarte mare. A fost astfel prin limpeziciunea unei inteligențe minunat adaptată funcției sale și, mai ales, printr-o tărie de caracter și o sufletească noblete care, în luptă cu evenimentele cele mai tragice, le-a fost totdeauna superioare. Și aceste evenimente sunt de așa natură că, după România, nicio altă țară nu trebuie să aducă memoriei sale atât cât Franța, prin prinosul său de recunoștință și venerație. Niciun suveran nu ne-a dat mai strălucite dovezi de prietenie, de încredere și de statornicie.”

Contele de Saint-Aulaire

Regretatul prieten profesor, Neculai Moghior s-a stins înainte de a fi pus punct proiectului său de suflet despre povestea adevărată a Regelui Ferdinand I, regele tuturor românilor. Încredințându-mi-se manuscrisul spre finalizare, am încercat să continui ideile și stilul de narațiune folosit de autor, fără a mă abate de la firul evenimentelor, cu rare excepții și numai pentru a da explicații sau înțeles mai larg ideilor începute.

Cartea de față continuă o altă poveste, publicată, în 2018, la Centenarul unirii Basarabiei¹, al cărei cuvântul regesc o continuă pentru Unirea neamului românesc, până la sfârșitul vieții personajului principal, Regele Ferdinand I, cu câteva momente extinse, din tumultoasa sa activitate, care privesc: Unirea Bucovinei, Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului, vizita regală în aceste provincii istorice Unite, participarea armatei române la salvarea Europei de bolșevism, încoronarea și unele măsuri economice, administrative și legislative pentru consolidarea României Mari.

¹ Neculai Moghior, Regele Ferdinand I: cuvânt pentru unirea neamului românesc. *O poveste adevărată: Basarabia 1918*, Editura Tipografic, Oradea.

Multă dragoste și căldură, tristețe și emoție, lacrimi și flori, decizii pentru toate veacurile, multă voie bună și speranță cuprinde perioada care a urmat după revenirea suveranului în capitala țării, la 1 decembrie 1918. Iată un scurt fragment din ceea ce a fost atunci: „Ploi de flori cad pe prințesele noastre de la toate balcoanele. Școlile intonează imnul regal, iar entuziasmul publicului nu mai cunoaște margini (..) triumfători și măreți, trec călare regele și regina. E un moment sublim. Își regăsesc căminul părăsit o clipă în vederea mărețului ideal ce-l văd realizat azi. Ochii suveranilor lucesc de emoții nestăpânite. La dreapta suveranilor, impunător și radios, își face apariția generalul Berthelot, marele nostru prieten și colaborator la liberarea noastră. Trec mândri caii generalilor suitei pe pământul ce l-au eliberat”.

3 Apoteoză a războiului, acordarea bastonului de Mareșal, avea să fie un moment al cărui fast și răsplată a fost depășit numai de încoronarea de la Alba Iulia. În Cartea de Mareșal, generalul erou de la Mărășești, Eremia Grigorescu, Ministru de Război în funcție la acea dată, avea să consemneze, într-un frumos laudațio, meritele pentru care se acorda demnitatea și bastonul de mareșal. Din conținutul acestuia menționăm cele sintetizate astfel: „neclintita credință, înțeleapta cărmuire, dragostea de părinte față de țărănime, întâiul domn al tuturor pământurilor românești, era rugat a primi ridicarea la cea mai înaltă treaptă ostășească, care în graiul marilor popoare prietene, se cheamă: Rangul de Mareșal”. Frumoasă și grandioasă cinste dată ca un suprem Onor de către armata pe care o cărmuise regele pe câmpurile de bătălie! În toastul de recunăștință, la recepția care a urmat, evenimentului de primă mărime, Regele avea să adreseze un cuvânt de mulțumire aliaților francezi pentru sprijinul acordat, precum și să-și mărturisească neclintita credință ce a avut în biruința planurilor generalilor români, chiar și în zilele de grea cumpănă și că în acele împrejurări a înțeles „inima poporului român, a cunoscut puterea lui de rezistență și toate însușirile lui care i-au permis să-și păstreze naționalitatea în cursul veacurilor. În acele momente am dobândit convingerea că talpa țării, țăranul român” - ostașul cu brațul și cu vitejia strămoșească, a apărat neclintit hotarul și că lui i se cuvine răsplata binemeritată pentru jertfele aduse pe altarul țării. Când a luat moștenirea întemeietorului României moderne, Ferdinand a făgăduit în fața reprezentanților națiunii că va fi un bun român. și s-a ținut cuvânt, dând pământ țăranului-ostaș.

Mergând pe firul istoriei, autorul ne furnizează și date din momente tensionate, mai puțin cunoscute, cum de pildă este acela din 13 decembrie 1918, când, aflăm din amintirile lui I.G. Duca, dintr-o discuție avută cu generalul Rasoviceanu, care avea să recunoască cum că intervenția de pe strada Câmpineanu, lângă Teatrul Național, cu un detașament de vânători de munte a fost opera sa. Soldații au tras atunci, iar mai mulți „manifestanți au căzut morți, poliția a arestat pe toți fruntașii mișcării și i-a bătut în chip atât de crunt, încât unul din socialiștii cei mai de vază, Frimu, a și murit” și astfel influențele bolșevice au fost stopate. O fi fost acesta un moment al potolirii patimilor, poate dar, în fapt unirea, aplicarea reformei agrare și votul universal au făcut deschiderea nouă care au normalizat situația din România Mare.

Zânzania iscată de prințul moștenitor Carol pot constitui pagini de „picanterie” pentru cineva din exterior, dar și de adevăr care surprinde tare ale unui sistem politic încă necunoscute. Desigur că unele aspecte din perioada domniei „cu năbădăi” le-au provocat odraslele Casei regale. Îndepărtarea crengii putrede, cum zicea suveranul, era necesară pentru salvarea onoarei coroanei (sau cel puțin amânarea momentului), într-o perioadă când au dispărut de pe harta lumii trei imperii, cu monarhi cu tot, și când uneltirile lui Racovscki, de la Iași, aveau ca țintă înlăturarea regalității prin atentat. Căsătoria cu Zizi Lambrino și apoi acea aventură cu focoasa Elena Lupescu, renunțarea la tron, decăderea din drepturi, inclusiv excluderea testamentară a lui Carol al II-lea și altele au fost grele lovituri primite de Rege chiar de la acela în care avusese încredere. Sfetnic apropiat, în toată viața, Ferdinand a avut-o pe Maria, femeie inteligentă și implicată în salvarea tronului (a se vedea vizitele de la Paris și Londra și întâlnirile cu Clemenceau și W.Wilson) și prezența sa în tranșee pe front și în spitale pentru tratarea răniților, cea care l-a secondat în toate acțiunile, a fost numită „mama răniților”. Și ea a fost cu aprigă judecată dar și cu inimă de mamă în strunirea lui Carol al II-lea.

Cu foarte multe amănunte se recompun momente importante, pentru istoria acelor vremuri, dintre care continuarea luptei armate contra bolșevismului unguesc și pentru salvarea centrului

Europei, cu prezența și participare efectivă a Regelui în turneul său prin Ardeal, din mai 1919 și la forțarea Tisei de către armata română, din iulie 1919, episoade care redau ca o oglindă fidelă realitatea.

Cele mai importante măsuri pentru consolidarea statului român după Unire îl situau pe Regele Ferdinand I în fruntea acțiunilor instituțiilor pe care s-a bazat România Mare: biserica, prin numirea de noi episcopi și a primului Patriarh, în persoana lui Miron Elie Cristea, a propunerilor pentru o catedrală pentru înălțarea eroilor neamului, călătoriile făcute în 1920 în Basarabia și Bucovina, unite încă din 1918, reunirea Primului Parlament, precum și ratificarea Tratatului de Pace de la Paris², și elaborarea unei noi constituții au fost evenimente ce poartă semnătura regală a lui Ferdinand I. Momentul de început a celei mai mari reforme agrare din istoria modernă a României și una din cele mai radicale din Europa, este povestit de către autor în persoana primului țăran împrăștiat, un participant la luptele de la Turtucaia, și la celebra bătălie a „fantomelor albe” (contraatac în cămăși și izmene), la 6 august 1917, de la Mărășești. El se numea Ilie Stan Chimingeru, din satul Gurbănești. Tot ca măsură de consolidare a statului, Neculai Moghior exemplifică cazul armatei, prin recompensele morale acordate generalilor și ofițerilor, prin avansarea în grad și decorarea cu „Crucea Comemorativă”, instituită în acest scop.

Cu mult rafinament și o completă descriere autorul redă momentul solemn și suprem al recompensei simbolice care i s-a acordat lui Ferdinand I, prin încoronarea ca întâiul rege al tuturor românilor, după făurirea României Mari, în cetatea dacică, unde și înaintașul său Mihai Viteazul, împlinise „pohta” românilor din cele trei țări surori, declarate unite, tot la Alba Iulia. În prezența poporului și a delegațiilor străine, avându-l șef al întregului protocol pe viteazul general Traian Moșoiu, Regele tuturor românilor avea să poarte coroana de oțel a României Mari. Generalul Henri Cihoski, comandantul Corpului 7 Armată, a întâmpinat oficialitățile delegației franceze, din partea aliaților, condusă de mareșalul Foch, secondat de generalul H.M. Berthelot, ca ambasador extraordinar al Republicii franceze la eveniment.

² În paranteză fie spus, pentru completarea informației la volumul semnat de autor în 2018, privitor la Povestea Basarabiei, menționăm un aspect puțin cunoscut, și anume: culegerea de documente publicate în anul 1936, sub egida Departamentului de Stat al S.U.A. În volumul al III-lea, există un subcapitol intitulat Neacceptarea de către Statele Unite de a fi implicate într-o discuție a cererilor României cu privire la Basarabia, din care rezultă că până în ajunul semnării tratatului de la Paris, din 28 octombrie 1920, privitor la Basarabia, diplomația americană a continuat să persiste în refuzul „de a deveni parte la vreun tratat tinzând la dezmembrarea Rusiei”. Când delegatul american la Paris, Hugh Wallace, a cerut Departamentului de Stat instrucțiuni cu privire la răspunsul ce trebuia să-l dea invitației ce i-a fost adresată de Consiliul Suprem al Conferinței de a-și pune semnătura pe tratatul privind Basarabia, acesta a primit următorul răspuns de la Washington: „Având în vedere refuzul ferm al acestui guvern de a aproba o politică îndreptată spre dezmembrarea Rusiei, veți informa pe colegii dvs. că ați primit instrucțiuni de a nu semna, în acest moment, un tratat care dispune de Basarabia”. Semnificativă este adnotarea făcută de A.W.Leeper, un bun cunoscător al realităților românești și plenipotențiar al delegației britanice la Conferința de la Paris, pe un memoriu datat 3 martie 1919, care era adresat consulului englez din Odessa de un așa-zis grup de funcționari din Basarabia. În memoriu se relatează despre „românizarea forțată a Basarabiei” de către armata română și despre „caracterul nereprezentativ” al Adunării care a votat unirea Basarabiei cu România. A.W. Leeper scria: „Petiția aceasta conține multe exagerări. Este evident că punctul de vedere aparține categoric vechilor clase guvernamentale țariste. Pe acești semnatari îi supără îndeosebi caracterul democratic al Sfatului Țării”. Comisia care se ocupă cu problemele românești (din care făcea și el parte) a fost unanimă în a considera că „singura speranță pentru dezvoltarea și progresul Basarabiei în viitor constă în unirea sa cu România”. Guvernul francez cu primul ministru, Georges Clemenceau, care era și președintele Conferinței de pace, a susținut fără rezerve poziția guvernului român în problema Basarabiei. Personalități politice de primă mărime, ca André Tardieu și H. M. Berthelot, cunoscuți pentru simpatiile lor pentru România, au ținut totuși să informeze pe reprezentanții României la Conferință că ei susțin ideea „de a atribui întreaga Basarabie României, dar dacă România persistă în refuzul de a semna tratatul minorităților, ea va pierde Basarabia”. Șantaj reușit. Luând în considerare toate aceste elemente, la care se adaugă și concesiile făcute de noul guvern de la București, condus de Al. Vaida-Voevod, de a-și pune semnătura pe tratatul minorităților, reprezentanții Angliei, Franței, Italiei și Japoniei, pe de o parte, și reprezentanții României, Tache Ionescu ministrul afacerilor externe și prințul Dimitrie Ghica, ambasadorul României în Franța, pe de altă parte, întruniți la Paris, la 28 octombrie 1920, au semnat tratatul prin care a fost legitimată din punct de vedere internațional unirea Basarabiei cu România întregită în hotarele ei firești. Japonia nu l-a ratificat, considerând că astfel va evita tensiunile cu sovieticii în Extremul Orient. Cum era de așteptat, guvernele Rusiei Sovietice și Republicii Ucraina au declarat, la 1 noiembrie 1920, că „nu pot recunoaște vreo validitate unui acord privind Basarabia încheiat fără participarea lor”. În pofida acestei nerecunoașteri, marile puteri semnatare ale tratatului și-au menținut în continuare punctul de vedere cu privire la Basarabia.

Momentul încoronării a creat unele disensiuni printre români. Datorită faptului că suveranii erau practicanți catolici, și al refuzului Romei de acordare a dispensei în această privință, „mir-ungerea”, de către Mitropolitul Primat Miron Elie Cristea, nu a fost posibilă, iar ca și consecință a ținut deoparte reprezentanții ardelenilor, bucovinenilor și basarabenilor de la festivități. Baldachinul nu putea înlocui Catedrala Încoronării, pregătită doi ani pentru acest scop, dar a servit numai ca loc al doxologiei pentru eroi. Ferdinand I deși devenise „bun român”, fiind excomunicat, pentru acest fapt de familia sa, din Casa de Hohenzollern, a fost împiedicat să împărtășească credința acelor pentru care se declarase bun român. și al cărui Rege se Încorona. Cu toate acestea, cu just temei autorul remarcă: Ferdinand avea să spună că „față de Dumnezeu și față de poporul Meu am conștiința curată”. Cu toate acestea, solemnitatea Încoronării de la Alba Iulia³, a fost cel mai fast moment al domniei Întregitorului Ferdinand I.

Din notele lui Nicolae Titulescu aflăm despre moartea regelui Ferdinand I, lapidar consemnată: 18 iulie 1927: „Regele [se simțea – n.n.] foarte rău și se așteaptă repede deznodământul fatal. Sunt nespus de întristat”. 19 iulie 1927: „La Externe, întâlnire cu Buzdugan și Stelian Popescu pentru regularea chestiunilor de funcționare a Regenței”. 20 iulie 1927: „La 3 m-a sculat Hiott la telefon ca să-mi spuie că a murit regele. Am telegrafiat imediat la toate legațiile [...] La 4 [16.00] jurământul Regenței în fața Camerei. La 5 vizită la Regență. Guv[ernul] și-a prezentat demisia, dar a fost respinsă”.

Profesorul Neculai Moghior detaliază și amănunte de pe ultimul drum al Regelui tururilor românilor după Marea Unire. Un cortegiu național, de la care a lipsit Carol al II-lea, datorită interdicției impusă de mama sa Maria.

Munca stăruitoare a lui Neculai Moghior se revarsă, cu rezultate benefice pentru cititori, iar rasplata muncii sale se constituie în omagiul nostru care vine, doar, să consacre ceea ce el a făcut toată viața, în mod serios, profund și cu o tenacitate de toată lauda, greu de cuprins în câteva cuvinte.

Unirea, împlinită printr-un efort uriaș al poporului român, desăvârșită cu ascuțișul sabiei de ostașul-țăran, este tema pe care Neculai Moghior a fundamentat opera sa științifică cu multă trudă, perspicacitate și ascușit simț critic. L-a îndrăgît pe Regele Ferdinand, pentru că a reușit să-și depășească și să subordoneze condiția sa umană, să biruie sentimentele personale de părinte, și să pună interesele Țării mai presus de orice. Neculai Moghior, surprinde și comentează aspectele esențiale, caracteristice epocii în care a încadrat memorabilele pilde oferite de Ferdinand I, împletite cu simțul datoriei, prin discursul suveranului, până la fapta mărunță a aceluia care trudea la pâinea cea de toate zilele.

Creația originală a lui Neculai Moghior sporește cu această frumoasă lucrare – postumă - care încoronează și laudabila sa muncă, precum aureolează și viața regelui tuturor românilor. Cartea este scrisă cu vervă, în cadeța alertă, impusă de evenimentele dense în conținut, suprafață și profunzime a realităților României Mari, la al cărei recunoaștere juridică internațională Regele Ferdinand I și soția sa Maria, au avut un rol important. Valoarea documentară incontestabilă a lucrării este amprentată de acuratețea conținutului încheșat și logica faptelor mari, din scurta domnie a îndrăgîtului Rege-OM, care purta cu demnitate și mândrie primul bastonul de Mareșal al României Mari. *Opera Omnia* nepieritoare.

Lecturarea, destul de ușoară în aparență, ține trează atenția cititorului asupra coordonatelor morale-caracteriale ale Regelui Ferdinand I. Este meritul autorului de a menține echilibrul acesta permanent, chiar și atunci când analizează un profil uman atât de complex și special, cum a fost eroul său preferat Regele Ferdinand I, descris în această minunată „poveste adevărată”. Cartea are povestea, narată cu delicatețe de profesorul Neculai Moghior, și care, ca orice poveste, are momentul de vârf și acesta a fost acela al încoronării ca Rege al tuturor românilor.

Fie și din aceste puține considerente, cartea merită să fie citită cu atenție, reținute accentele adânc marcate și subliniate de autor privitoare la pildele lui Ferdiand I de modestie, onestitate, sinceritate, demnitate și corectă atitudine față de destinele neamului al cărui rege s-a încoronat.

³) Catedrala cunoscută și sub numele de „Catedrala Încoronării” (după 1922), sau „Catedrala Reîntregirii Neamului” (după 1948), este un simbol arhitectural în stil neo-brâncovenesc, cu elemente de tradiție bizantină, realizată după modelul bisericii Curții domnești din Târgoviște. Construcția a fost ridicată între 1921-1922, după planurile arhitectului Victor Ștefănescu, sub conducerea ing. Tiberiu Eremia, decorul pictural fiind realizat de Costin Petrescu. Catedrala are o semnificație istorică și religioasă aparte, ea fiind construită la scurt timp după înfăptuirea Statului Național Unitar Român (la 1 Decembrie 1918), fiind legată de amintirea fostei ctitorii a voievodului Mihai Viteazul din cetatea Albei (la 1597) și de actul încoronării regelui Ferdinand I și a reginei Maria ca suverani ai României Mari (1922)

Neculai Moghior, și de această dată, în stilul inconfundabil pe care l-a adoptat, a povestit frumos și cu folos, cea de-a doua parte a domniei regelui tuturor românilor, ca un istoric consacrat care știe și operează cu documente rămase ca mărturie, fără ocolire și cruțarea temelor incomode, folosind sintetic arma cuvântului în care triumfă Adevărul.

Aproape terminat, volumul a fost îndreptat, sub aspect grafic și al tehnoredactării, completat cu foto-documente pentru o completă susținere a unei povești adevărate. Pregătirea pentru tipar se datorează doamnei Maria Trandafir (Moghior), care aduce, astfel, un omagiu soțului său, plecat prematur dintre noi, în 6 septembrie 2019, încă în plină forță creatoare.

Aleasă prețuire,

Col. r. Dr. Constantin Moșincat
Oradea, 25 iunie 2020

6

